Opgaver til lektion 4

Opgave 1

Antag $x_1 = 10$ og $x_2 = 14$ er observationer af uafhængige stokastiske variable X_1 og X_2 med fælles middelværdi μ og $\mathbb{V}\mathrm{ar}X_1 = \sigma_1^2 = 4$ og $\mathbb{V}\mathrm{ar}X_2 = \sigma_2^2 = 8$. Hvilket estimat vil du angive for μ ? Hvad er variansen på estimatet ?

Opgave 2

Der foretages frem- og tilbage-nivellering på 8 strækninger med følgende resultat. Dvs. målinger af den samme højdeforskel foretages to gange - ét fremsigte og ét tilbagesigte. Der er altså tale om dobbeltmålinger af samme størrelse.

strækning	vejlængde (m)	højdeforskel frem (mm)	højdeforskel tilbage (mm)
1	861	-91	89
2	624	219	-217
3	986	459	-475
4	595	353	-359
5	110	-130	132
6	1033	132	-137
7	952	636	-645
8	675	-638	637

a) Lad X_{i1} og X_{i2} være to uafhængige stokastiske variable, der repræsenterer måling af højdeforskel ved hhv. frem- og tilbagesigte over en strækning ℓ_i. Der gælder $\mathbb{E}[X_{i1}] = \mu_i$, $\mathbb{E}[X_{i2}] = -\mu_i$ og $\mathbb{V}\mathrm{ar}[X_{i1}] = \mathbb{V}\mathrm{ar}[X_{i2}] = \sigma_k^2 \ell_i$, hvor σ_k er kilometerspredningen. Vis at middelværdi og varians for $(X_{i1} + X_{i2})/\sqrt{2\ell_i}$ er hhv. 0 og σ_k^2.

b) Beregn et estimat s_k for kilometerspredningen.

c) Estimer den totale højdeforskel på baggrund af frem- og tilbage-nivelleringerne. Angiv et konfidensinterval for højdeforskellen.

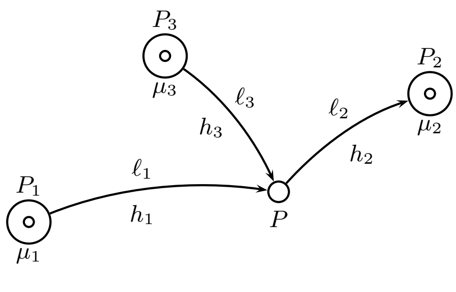

Figur 1: Illustration hørende til opgave 3.

Opgave 3

- Betragt punkterne P_1, P_2 og P i Figur 2. Punkterne P_1 og P_2 har kendte koter, hhv. $\mu_1 = 7845$mm og $\mu_2 = 8157$mm. Fra punktet P_1 til punktet P er den målte afstand $\ell_1 = 861$m og den målte højdeforskel $h_1 = 92$mm. Fra punktet P til punktet P_2 er den målte afstand $\ell_2 = 624$m og den målte højdeforskel $h_2 = 217$mm. Lad μ_p betegne den ukendte kote i punktet P.

a) Koten μ_P for punktet P kan estimeres ved et vægtet gennemsnit af $\mu_1 + h_1$ og $\mu_2 - h_2$. Bestem estimatet for μ_P.

b) Bestem slutfejlen for strækningen fra P_1 til P_2 og fordel den på h_1 og h_2.

c) Bestem variansen for estimatet for μ_P idet kilometerspredningen $\sigma_k = 2\text{mm}/\sqrt{\text{km}}$.

- Punktet P_3 i figur 2 har den kendte kote $\mu_3 = 7597$mm. Fra punktet P_3 til punktet P er den målte afstand $\ell_3 = 763$m og den målte højdeforskel $h_3 = 342$mm.

d) Koten for punktet P kan estimeres ved et vægtet gennemsnit af $\mu_1 + h_1$, $\mu_2 - h_2$ og $\mu_3 + h_3$. Bestem et (nyt) estimat af μ_p.

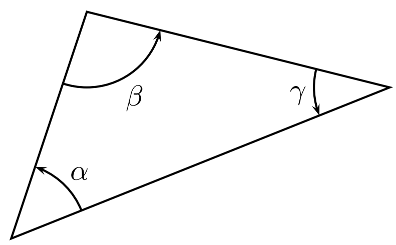

Figur 2: Illustration hørende til opgave 2.

Opgave 4

Vinklerne α, β og γ i trekanten i Figur 1 er opmålt med samme præcision. De målte vinkler er $x_\alpha = 55.4$, $x_\beta = 105.3$ og $x_\gamma = 39.7$ - alle i gon. Bestem slutfejlen og fordel den på vinklerne.

Opgave 5

Antag, at vi har målt størrelsen μ to gange, og dermed observeret to uafhængige stokastiske variable X_1 og X_2, hvor vi antager, at nøjagtigheden på den første måling er bedre end nøjagtigheden på den anden måling.

Dvs. $\mathbb{E}(X_1) = \mathbb{E}(X_2) = \mu$ og $\mathbb{V}\text{ar}(X_1) = \sigma_1^2 < \mathbb{V}\text{ar}(X_2) = \sigma_2^2$.

Lad $0 < \alpha < 1$.

a) Vis, at $\alpha X_1 + (1-\alpha)X_2$ er en central estimator for μ, dvs. $\mathbb{E}(\alpha X_1 + (1-\alpha)X_2) = \mu$.

b) Vis, at $\mathbb{V}\text{ar}(\alpha X_1 + (1-\alpha)X_2) = \alpha^2\sigma_1^2 + (1-\alpha)^2\sigma_2^2$, samt at denne varians er mindst, når $\alpha = \frac{\sigma_2^2}{\sigma_1^2+\sigma_2^2}$. Hint: Vi er på jagt efter bundpunktet for parablen beskrevet af α.

c) Vis, at de fundne vægte $p_1 = \frac{\sigma_2^2}{\sigma_1^2+\sigma_2^2}$ og $p_2 = \frac{\sigma_1^2}{\sigma_1^2+\sigma_2^2}$ opfylder vægtrelationen.